

Vedro v novo leto

Ob Novem letu 1967 smo se srečali z mnogimi znanimi in tudi samo bežno poznanimi rojaki, si izmenjali običajna voščila in se z mnogimi tudi zapletli v daljši ali krajši razgovor. Pri vseh teh srečanjih smo dobili jasen vtis, da je letos pri ogromni večini zamejskih Slovencev mnogo več vedrosti, samozvesti, poguma, zaupanja v življenje, skratka več optimizma kot druga leta ob enakih priložnostih. Zdi se nam, da so se naši ljudje končno iznebili kompleksa mrčinjaštva in pesimizma, ki je bil za nas tako značilen. Vse to je imelo svoje vzroke v številnih šokih, ki jih je doživela starejša in srednja generacija primorskih Slovencev. Leta 1918 so namreč čez noč splahnele dolgotrajne sanje o narodni združitvi; nato je prišla doba fašistične strahovlade, med katero dolga leta sploh ni bilo nobenega upanja na boljše in svobodnejše čase; zatem je izbruhnila strahotna vojna, med katero smo primorski Slovenci doživljali mnoge nepopisne tragedije in zastavili prav vse svoje sile za popolno zmago pravice in resnice. Ko je prišla osvoboditev in je kazalo, da je končno zadoščeno našim težnjam in pričakovanju, smo doživeli vrsto novih šokov, novih nerazumevanj in novih velikih razočaranj. Vse to je povzročilo hude pretrese v srcih in dušah takorekoč vsakega zamejskega Slovenca, kar je vzbudilo preplah, bojazn, nezaupanje, skratka pesimizem.

V zadnjem času pa so se razmere pri nas samih ter v družbi in državi, v kateri živimo korenito spremenile, kar je imelo in ima blagodejen vpliv na razpoloženje, miselnost, skratka na celotno življenje zamejskih Slovencev. Novo vzdušje v vodilnih krogih italijanske večine, premik v smeri demokratizacije javnega življenja, vedno večja strpnost in dostojna izmenjava ter konfrontacija mnenj in stališč med nami samimi, prenehanje umetnega gojenja politične in narodne mržnje, vse to so dejstva, ki so odločilno pripomogla, da smo Slovenci postali bolj vedri, bolj pogumni in optimisti.

Mnoga, tudi zelo važna vprašanja so seveda še vedno ostala nerešena, vendar je novo vzdušje, ki ga ob novem letu ugotavljamo pri naših ljudeh, tisti prvi pogoj, ki bo omogočil, da se pogumno in samozvestno lotimo reševanja starih in novih problemov, ki stoje pred nami.

Vsem svojim rojakom zato želimo, da bi skozi vse leto ostali optimisti, četudi bi morali ugotoviti, da se niso izpolnila vsa njihova pričakovanja in da vsa njihova prizadevanja niso imela zaželenega uspeha. Napredek pa je tudi na tem področju nezadržen.

D. L.

NOVO JEDRO VOJNE NEVARNOSTI

Po poročilih iz Japonske se Kitajska ba- je pripravljala na morebitni spopad s So- vjetsko zvezo in je zaradi tega že zbrala na meji 65 divizij. Pa tudi na sovjetski strani so okrepili čete na meji in zvišali število divizij na 39. Že nekaj tednov se množijo incidenti na meji med obema državam, posebno v bližini sovjetskih oze- melj, ki jih zahteva Kitajska.

V washingtonskih krogih smatrajo spo- pad med Kitajsko in Sovjetsko zvezo za možen, vendar pa malo verjeten.

Pri tem pa se zdi, da washingtonska vla- da ne ocenjuje čisto realistično položaja v Aziji in napetosti med Sovjetsko zvezo in Kitajsko. Ta nerealizem v presoji svetov- nega položaja je njena stara in stalna na- paka. Oportunizem, ki sili Združene drža- ve, da vodijo vedno politiko »trenutnih ko- risti«, namreč ni vedno najbolj realistična politika in zato tudi ne najboljša. Vseka- kor se zdi, da ameriška politika zelo pod- cenjuje Mao Tse Tungovo Kitajsko in ves kitajski »komunizem«. Najprej ga ni vze- la dovolj resno, da bi bila zavrila njegovo napredovanje na Kitajskem samem, po- zneje pa ga je ves čas prikazovala kot neko komično, nerealno obliko komunizma. Tak se lahko zdi kitajski komunizem z ameri-škega in tudi iz evropskega stališča, ni pa komičen s kitajskega in na splošno z azijskega stališča. Obratno. Kitajski komunizem — če ta pojav še smemo tako imeno- vati — predstavlja danes v Aziji in na vsem svetu najmočnejšo koncentracijo abnormalno razgretih in sfanatiziranih agre- sivnih energij, ki jih je možno primerjati samo z agresivno napetostjo v Hitlerjevi Nemčiji pod izbruhom druge svetovne voj- ne.

AMERICANI SO PODCENJEVALI KITAJSKO NEVARNOST

Znano je, da so Združene države (kot tudi Anglija in nekatere druge evropske sile s Sovjetsko zvezo vred) dolgo podce- njevale hitlerjansko koncentracijo napadal- nih sil in instinktov ter so se pogajale z njo, v upanju, da bodo ublažile njen zna- čaj in pritisk; hkrati pa so jo propagand- no smešile in s tem zavajale svetovno jav- nost v nevarne iluzije (npr. s filmom »Dik- tator«, ki je prikazoval Hitlerja kot klov- na). Dejanski izbruh hitlerjevske agresije je pomenil zato tragično presenečenje za Evropo.

Isto se lahko zgodi zdaj v Aziji. Mase »rdečih straž« s svojimi absurdnimi ob- dolžitvami in gesli so za ameriške in ev- ropske pojme morda res smešne, toda za- to niso nič manj resnične in nevarne. V bi- stvu gre za pojav divjega kitajskega nacio- nalizma in celo rasizma, ki besno sovraži

vse »tuje« (ne smemo pozabiti, da je bila propaganda proti vsemu tistemu, kar je bilo »fremdartig« — tuje nemštvu — tudi ena glavnih gonilnih sil nemškega nacio- nalsocializma in da je bil to glavni vzrok protijudovskega rasnega sovraštva in po- mora tolikih milijonov Judov in ljudi dru- gih narodnosti). Ni važno, če se imenujejo mase mladih ljudi, ki drže danes Kitajsko v šahu, »rdeči gardisti«; lahko bi se ime- novali tudi »rjavi«, »črni« ali »rumeni«: važno je tisto, kar hočejo: popolnoma to- talitaren režim znotraj države, brez vsakih ideoloških odtenkov in pomislekov, odpra- vo vsega »tujega«, poveljevanje tistega, kar je kitajsko, boj vsemu svetu, kateremu ho- čejo dokazati svoj prezir in svojo superior- nost, in predvsem pohode, zmage. Njihova bojevitost se zdaj znaša nad delavci, kot so se znašali nad njimi hitlerjanski rjavo- srajčniki, dokler ne dobi možnosti, da iz- bruhne navzven.

»RDEČE STRAŽE« SPOMINJAJO NA NACISTE

Kitajski »komunizem« rdečih straž ima danes toliko skupnega s svetovnim komu- nizmom ali socializmom vzhodnoevropske- ga kova, kot je imel hitlerjanski »sociali- zem« skupnega s pravim evropskim socia- lizmom: samo ime. V resnici se skrivajo za pojavom teh demonstrirajočih mladins- kih mas na Kitajskem sile, ki se porajajo iz stoletnega občutka manjvrednosti nas- proti Zahodu, iz občutka besne maščeval- nosti, iz z dolgočasnosti in ignoranstva sre- di od vsega sveta zaprtega prostora, iz že- lje, »da bi se nekaj zgodilo«, kar bi napra- vilo temu podzavestnemu občutku neugod- ja konec, in iz nacionalistične želje po osvajanju, po dokazovanju premoči njiho- vih nacionalnih energij nad ostalim sve- tom.

Vse to smo našli tudi pri hitlerjevski mladini, eno bolj, drugo manj poudarjeno, a sestavine njihove miselnosti so bile iste (s fanatičnim oboževanjem »vodje« vred in s skandiranjem njegovih gesel). Odtod tudi naravnost patološko navdušenje teh mladih kitajskih mas nad vsako novo kitaj- sko atomsko bombo: če je danes kdo na svetu, ki je ne le pripravljen sprožiti atom- sko vojno, ampak si jo naravnost želi, so to ti mladi kitajski fanatiki.

BOMBO POTREBUJEJO ZA URESNIČENJE SVOJIH NAMENOV

Zato jih je nevarno podcenjevati, kakor dela to Amerika. Najprej ni verjela v spo- sobnost Kitajcev, da si izdelajo atomsko bombo. In zdaj ne verjame, da so sposo- bi pahnti svet v tretjo svetovno in če le mogoče atomsko vojno. Toda to je največja (Nadaljevanje na 9. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 8. januarja, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »V puščavi in goščavi«, Roman, napisal Henrich Sienkiewicz, prevedel Francé Vodnik, za radio dramatiziral Jožko Lukeš. Prvi del; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj...; 15.30 »Prihod svetih treh kraljev«, Drama v treh dejanjih, napisal Alessandro Adimari, prevod in priredba Martina Jevnikarja. Igra RO, režira Stana Kopitar; 17.15 Obisk v diskoteki; 18.30 Obletnica meseca: »Ob 80-letnici smrti Frana Erjavca«; 20.30 Iz slovenske folklorne: Lelja Rehar: V starih časih: »Buh dej srječu v nuovem lejt«; 22.20 Ruske popovke.

• PONEDELJEK, 9. januarja, ob: 11.40 Radio za šole — oddaja za srednjo šolo; 12.10 Brali smo za vas; 13.30 Priljubljene melodije; 17.25 Radio za šole — oddaja za srednjo šolo; 18.00 Odvetnik za vsakogar, pravna posvetovalica; 19.10 Sveta brata Ciril in Metod, apostola Slovencev: (2) Jože Markuža; »Oris življenja in dela svetih bratov«; 21.00 Sodobne črtice in novele: Elio Bartolini: »Razgovor«; 22.30 Slovenske skladbe za violino in klavir. Alojz Srebotnjak: Sonatina. Izvajata violinist Dejan Bravničar in pianist Leon Engelman.

• TOREK, 10. januarja, ob: 11.50 Popevke treh rodov; 12.00 Lelja Rehar: V starih časih. 17.20 Italijanščina po radiu; 18.30 Iz niza javnih koncertov Radia Trst. Pianist Gabrijel Pisani. Marij Kogoj: Skica — Karol Pahor: Arabeske — Vladimir Lovc: Tri groteske; 19.10 Plošče za vas, quiz oddaja; 20.35 Giacomo Puccini: »Plašč«, operna enodejanka; Modest Mussorgsky: »Poroka«, operna enodejanka.

• SREDA, 11. januarja, ob: 11.40 Radio za šole — oddaja za prvo stopnjo osnovnih šol; 12.10 Pomenek s poslušavkami; 17.25 Radio za šole — oddaja za prvo stopnjo osnovnih šol; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.10 Higiena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolhar; 19.25 Moški komorni zbor iz Celja; 20.35 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.00) Misli in nazori.

• ČETRTEK, 12. januarja, ob: 11.50 Trije glasovi, trije slogi; 12.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo Danila Lovrečiča; 17.20 Italijanščina po radiu; 17.35 Glasba za vaš transistor; 19.05 Pisani balončki. Radijski tednik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 20.35 »Dekliški zavod«. Detektivka, napisal Roberto Cortese, prevedel Martin Jevnikar; 22.45 Slovenski solisti. Orlovce Humbert Bergant, Johann Sebastian Bach: Trije korali; 23.00 Glasba za lahko noč.

• PETEK, 13. januarja, ob: 11.40 Radio za šole — oddaja za drugo stopnjo osnovnih šol; 12.00 Med tržnimi stoinicami; 13.30 Glasbeno potovanje okoli sveta; 17.25 Radio za šole — oddaja za drugo stopnjo osnovnih šol; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Slavnj solisti v Trstu; 19.10 Moj prosti čas; 20.35 Koncert operne glasbe; 22.45 Magija glasbil v jazzu.

• SOBOTA, 14. januarja, ob: 1.15 Vokalni ansambli; 12.10 Tržaške ulice in trgi, pripravil Lojze Tul; 13.30 Semenj plošč; 15.00 Glasbena oddaja za mladino, pripravil Dušan Jakomin; 16.00 Volan. Oddaja za avtomobiliste; 16.20 Pregled italijanske dramatike; 17.20 Skala in ladja — komentarij o dogodkih po koncilu in v jubilejnim letu; 17.30 Jutršnji solisti. Pianist Tadej Jakopič, saksofonist Jernej Soban, učenca glasbene šole »Fran Šturm« iz Šiške-Bežigrada in otroški zbor osnovne šole s Trnovega v Ljubljani. Spremna beseda Gojmirja Demšarja; 18.30 Retrospektiva jazza, pripravil Sergio Portaleoni; 19.10 Družinski obzorik: »Razgovor, osnovno sredstvo vzgoje«; 20.35 Teden v Italiji; Vokalni oktet »Planika« iz Gorice; 21.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo Danila Lovrečiča; 21.30 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

8. januarja, nedelja: Maks, Severin
9. januarja, ponedeljek: Julijan, Lija
10. januarja, torek: Gregor, Pavel
11. januarja, sredo: Pavlin, Božidar
12. januarja, četrtek: Tatjana, Ernest
13. januarja, petek: Veronika, Vera
14. januarja, sobota: Srečko, Feliks

Boris Kraigher se je smrtno ponesrečil

Pri avtomobilski nesreči na cesti Zagreb-Beograd, in sicer v bližini Sremske Mitrovice, je v sredo zjutraj našel smrt Boris Kraigher, eden najbolj znanih slovenskih politikov v povojni dobi. Skupaj z njim se je smrtno ponesrečil tudi njegov starejši sin Janez, medtem ko je mlajši sin Marko bil hujše poškodovan, a je zdaj izven nevarnosti za življenje. Kraigherjevi so se z avtomobilom vračali iz Ljubljane v Beograd, zaradi poledice pa je avto zašel s ceste in je z vso silo treščil v obcestno drevo.

Nenadna tragična smrt Borisa Kraigherja pomeni hudo izgubo za jugoslovansko in zlasti slovensko politično življenje, saj je bil pokojnik dolga leta eden njegovih najvišjih predstavnikov.

Boris Kraigher se je rodil leta 1914 v Gradišču pri Mariboru. Po končani gimnaziji se je vpisal na tehnično fakulteto in se hkrati vključil v tedanje komunistične študentske organizacije, v katerih je kmalu zavzel vodilna mesta. Zaradi svojega političnega delovanja je bil obsojen na dve leti in pol ječe, ki jih je prebil v Sremski Mitrovici. Po napadu na Jugoslavijo leta 1941 je bil med glavnimi organizatorji in voditelji Osvobodilne fronte. Nekaj mesecev je bil interniran v taborišču Gonars, od koder se mu je posrečilo zbežati in se pridružiti partizanskim enotam na Primorskem.

Od septembra 1944, ko je postal sekretar PK KPS za Slovensko Primorje, je ime Borisa Kraigherja bilo več časa povezano s političnim dogajanjem na Primorskem, saj je bil med drugim po osvoboditvi tudi sekretar komunistične partije Julijske krajine. Po povratku v Ljubljano je bil več let minister za notranje zadeve in nato do leta 1963 predsednik slovenske vlade. Tedaj je postal član zvezne vlade v Beogradu in predsednik komisije za gospodarstvo. Prav te dni pa se je govorilo, da bi moral postati predsednik zvezne vlade in tako zamenjati Petra Stambolića.

Že iz njegovega življenjepisa izhaja, da je bil Boris Kraigher sposoben politik. Kdor od Primorcev ga je od blizu poznal, pa ve, da je bil zelo občutljiv tudi za manjšinska vprašanja in se zanje odločno zavzemal, pri čemer je upošteval stališča in predloge tudi tistih zamejskih Slovencev, ki niso bili njegovega svetovnega nazora. Z njegovo prerano smrtjo smo zato zamejski Slovenci zgubili prijatelja in odločnega zagovornika.

Ob nenadni smrti Borisa Kraigherja in sina izražam njegovi družini najsrčnejše sožalje.

Dr. ENGELBERT BESEDNJAK

OBMEJNE OLAJŠAVE

Jugoslovanska narodna banka je izdala nova določila o prenašanju valute čez mejo. Nove olajšave, ki bodo stopile v veljavo s prvim januarjem dovoljujejo prenašati tudi bankovce po tisoč dinarjev, kar doslej ni bilo dovoljeno. Vsota pa ostane še vedno ista, to se pravi 5 tisoč dinarjev za jugoslovanske državljane pri izhodu in s potnim listom.

Druga olajšava velja za vhod vseh tujih turistov v Jugoslavijo. S prvim januarjem ne bo več potreben vizum za vse inozemske turiste. Italijanskih državljanov se to ne tiče, ker je zanje vizum že sedaj ukinjen. Ima pa pomen za državljane mnogih zahodnih držav, ki prihajajo kot turisti v Jugoslavijo. Zanje pa je to seveda še bolj koristno, ker dobi od mednarodnega turizma visoke dobičke. Leta 1965 je obiskalo Jugoslavijo 8 milijonov tujcev; devizni dohodek je znašal 150 milijonov dolarjev. V letošnjih prvih devetih mesecih je pa prišlo v državo že 14 milijonov tujcev, ki so prinesli 150 milijonov dolarjev. Mednarodni turizem je torej važna bilančna postavka za Jugoslavijo.

Djilas spet zunaj

Milovana Djilasa, enega izmed nekdanjih najožjih Titovih sodelavcev med vojno, ki pa se je potem postavil proti uradni partijski in vladni liniji, so 31. dec. izpustili iz ječe v Sremski Mitrovici. Obsojen je bil na osem let in osem mesecev ječe. Presedel je že štiri leta in osem mesecev.

Kot znano, je imel Djilas v povojnem času zelo visoke funkcije v partiji in v vladi, a je nato prelomil z vodilno plastjo v Jugoslaviji z vrsto kritičnih člankov, ki so ga stali njegove funkcije in prostost. Najprej je odstopil od takratne partijske linije, nato pa je objavil v tujini knjigo »Novi razred«, v kateri je odkrito napadel jugoslovanski režim. Končno je s knjigo »Razgovori s Stalinom« ponovno razdražil partijske in vladne kroge. Obsojen je bil na omenjeno dolgo zaporno kazen. Obsodba je bila posebno ostra zato, ker je po njihovem mnenju Djilas v knjigi »Razgovori s Stalinom« izdal državne tajnosti, katere je zvedel v razdobju 1944-1949, ko je bil minister in podpredsednik zvezne vlade.

Djilasa so izpustili v času, ko jugoslovanska vlada misli, da je zadosti močna, tako da ji ni treba uvesti kazenskega postopka proti Rankoviću, bivšemu podpredsedniku vlade, ki so ga pred pol leta odstavili.

Tuji opazovalci menijo, da je logično, da so izpustili Djilasa, glede na odločitev vlade, da ne bo uvedla sodne preiskave proti Rankoviću in njegovim pajdašem.

Nekaj ur potem, ko je bilo naznanjeno, da bodo izpustili iz ječe Milovana Djilasa, so izpustili iz zapore tudi dva sodelavca Mihajla Mihajlova. To sta slikar Leonid Sejka in bivši nameščenec Instituta za zgodovino delavskega gibanja v Zagrebu Daniel Ivin. Z Mihajlovom in s tema dvema vred so aretirali, kot znano, tudi Marjana Batinića, Predraga Ristića in Franja Zenka.

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Maks Jeza

Noč svetih treh kraljev (Odlomek)

Ko je zapadel sneg in so se zvrstili prazniki, so si otroci poveznili kape na ušesa, vzeli šibe in šli od hiše do hiše tepeškati.

Tisti dan je bil Valent v gozdu. Za tepeškarje se ni niti zmenil. Toda tisto noč pred Tremi kralji se je z Tonatom in Juljusom odpravil pet. Bila je mrzla zimska noč, nebo je bilo nizko nad snegom, zvezde so živo mežikale. Po škrapajoči gazi so jih spremljale božične vonjave, pasji lajež in medli soj zvezde, ki jo je nosil Juljus, na visokem snegu. Korakali so molče drug za drugim, Valent se je trudil, da bi ju dohajal. Prvo so zapeli pri organistu. Petje mu je močno ugajalo. Ker pa ga je bolel zob, je bil slabe volje, vendar jih je povabil v hišo, kjer jim je njegova žena postregla s potico. Ko je organist sedel za klavir, je na zob pozabil. Lotevala se jih je že dobra volja, Tona je vriskal in skakal, zato jih je morala dvigniti in odpraviti dalje stara ura s kukavico, ki je od bila deset.

Pri bajtarju Vnuku so pogledali skozi okno. Starca sta ob priviti petrolejki sedela za pečjo in molila — vse je bilo tako smešno majčkeno in drobno, le sence so bile velike. Ker ju niso hoteli motiti, so se odpravili dalje.

Mesar Koje je prišel na prag; odrezal jim je lep kos klobase in jim dal še nekaj drobiža, pek jim je prinesel svežih žemelj, trgovci Skoliber pa jim je vrge v sneg nekaj pesti rožičev in fig. Ko je odprl okno, so videli v razsvetljeni sobi veliko božično drevo, ki je segalo skoraj do stropa.

Kmet Pavlinič se je potuhnil. Ko so odpeli, ni bilo nikogar k oknu, da bi jih obdaril, zato so mu sneli lesa in jo odnesli v potok. Pri Čukovih so počakali pod oknom, da so odmolili.

Tako so preromali vso vas in doživeli, da so jih reveži prijazneje sprejeli kot bogatini. Videti je bilo, da jim je njihova pesem nekaj pomenjala, kajti bili so veseli, odpirali so jim vrata in jim postregli, kakor so pač vedeli in znali. Vrnili so se v Roboto in pri Lorbaru so vstopili. Tu je bil Tona doma. Oče, stari Lorbar, je bil, odkar so ljudje pommili, vdovec. Bil je star kot svet, droban in sključen v dve gube. On in sin sta se preživljala z beračenjem. Koče, v kateri sta prebivala, nista nikoli popravljala. Plotovi so segnili, streha se je povežnila skoraj do tal. Lorbar je bil nekak starešina vseh beračev, ki so našli pri njem streho in ognjišče, kadarkoli so se oglasili.

Izpraznili so torbe in ugasnili zvezdo.

Nizka soba s poteptanim tlom in lesenim stropom je bila zakajena in polna ljudi. Krog peči so sedeli stari Lorbar, Mežnarič, Bogdanovič in stoperški Cajnar. Kadili so pipe, pljuvali, pili žganje in se prepirali.

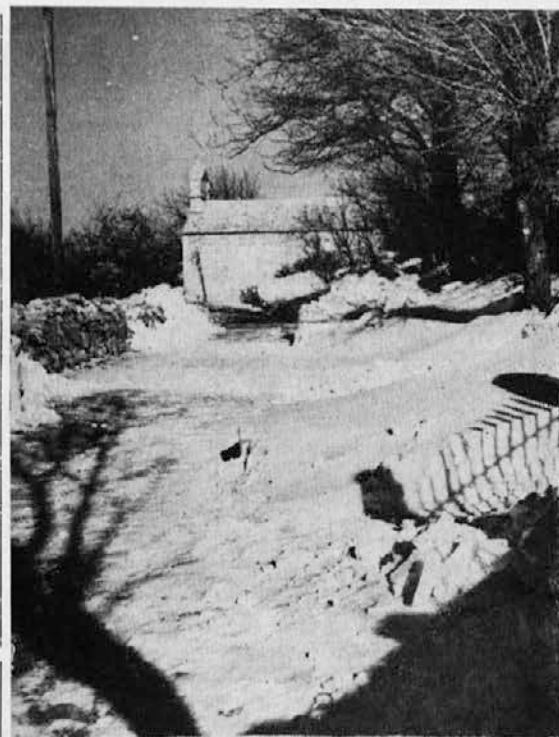
Valent, Tona in Juljus so sedli za mizo in izpraznili žepe in torbe ter začeli preštevati in si

deliti, kar so nabrali. Valent je bil najmlajši, a znal je najbolje šteti in tako sta Tona in Juljus prepustila njemu, da je preštel in razdelil kupček drobiža na tri enake dele. Nato je prišlo na vrsto vse drugo. Nori Tona je željno zasadil zobe v prvi kos belega kruha, ki je odpadel nanj.

Potem so šli sedet na peč in toplota je kmalu pregnala vso premrlost iz njih, a prevzevala jih je zaspanost. Prvi je zakinkal Tona, nato se je Juljus naslonil z glavo nazaj na zid in zadremal z odprtimi usti.

Valent je poslušal berače, ki so se hripavo pogovarjali, kaj stoji zapisano v črnih bukvah o vsem hudem, ki še čaka ljudi, o kugah, lakoti in vojskah pa o sodnem dnevu. »Čudno, da nisem še nikoli videl teh črnih bukev«, je pomislil. Toda prišlo mu je na um, da jih stari Lorbar gotovo dobro skriva. Morda mu jih nori Tona za nagrado kdaj izmakne, da bo lahko za hip pokukal vanje in zvedel za skrivnosti.

Potem pa so se začeli glasovi odmikati, bilo je, kakor da prihajajo iz velike daljave in da govorijo čisto drugi, neznani ljudje in bajajo čudne povesti, o katerih si ni bil na jasnem, če so resnica ali sanje. Nato pa je zaspal tudi on. Berači pa so bajali naprej, napovedovali svetu božjo kašnigo in vzdihovali. Zunaj v zvezdnati noči so lajali psi in na okencih so se delale ledene rože.

Cerkvica na Jezeru pozimi

Foto Magajna

Astrološko-politični pregled za l. 1967

Že pri bežnem pogledu na horoskop za leto 1967 nam takoj padejo v oči nekater zelo neugodne konstelacije. Zaradi opozicije Saturna v 6 polju (Domus aegritudinis) nasproti Uranu in Plutonu v 12 polju (Domus inimicorum, captivitatum) lahko pričakujemo velike nevarnosti za ves svet. Te nevarnosti pa ne zadevajo le vzhodne Azije in vzhodnih dežel Sredozemlja (Iran, Turčija, arabske dežele) ampak v večji ali manjši meri tudi zahodno Evropo. Mars, ki stoji v 1 polju (Domus vitae) in je obenem vladar leta, kaže na prepire in na vojno; poleg tega ima svoj domicil v nasprotnem, tj. 7 polju (Polje sovraštva, nasprotnost in zavezništva), zato bo prišlo do resnih sporov v NATO in med drugimi zavezniški. Sonce, ki je simbol vladajočih, se nahaja v zelo slabem aspektu (kvadratu) z vojnim planetom Marsom, kar bo povzročilo razdražljivost državnih poglavarjev; zato česar bo tudi volja do vojne toliko večja.

Planet miru Jupiter se nahaja v 10. polju (Domus regia, praelaturae, dignitatum) in tvori zelo ugoden aspekt z Uranom (sextil) in s Saturnom (trigon). Zaradi tega lahko pričakujemo večja pomirjevalna prizadevanja s strani Francije za pre-

prečitev vojne v zahodni Evropi. Neptun v 2 polju (Domus substantiae) kaže na negotove denarne in borzne razmere in na nečiste spletke na trgu kapitala.

Spomladanski svetovni horoskop v bistvu potrjuje prognozo novoletnega horoskopa. Opozicija Uran: Sonce kaže na državne prevrate. Sonce v trigonu z Luno in Jupitrom še krepi to tendenco: prišlo bo do zamenjave vlad velikih sil in državna vodstva bodo prevzeli ljudje, ki bodo vladali v mirnejši roko. Prav tako zasledimo v tem horoskopu tendenco, ki še vedno kaže na nesoglasja med zavezniški v NATO, po drugi strani pa ne bodo komunistične dežele pridobile večji vpliv na zahodnoevropsko politiko. Skupna slika obeh horoskopov kaže torej vojno, revolucijo in nevihtno ozračje po vsem svetu, zaradi česar bodo tudi še naslednja leta prinesla mnoge nevarnosti. V horoskopu za leto 1968 so sicer vojne tendence omiljene, vendar pa v vzhodnih državah še ne bo miru; zaradi prevratov zna biti zelo prizadeta tudi Sovjetska zveza in druge vzhodnoevropske države.

(Nadaljevanje na 9. strani)

23 Pokristjanjenje Slovencev N. H.

Tudi v Avstriji poznajo seveda krofe pod imenom Krapfen, vendar je bolj verjetno, da so Avstrijci sprejeli zanje slovenski izraz krapci, kakor da bi si bili Slovenci od njih izposodili njihov izraz. Vsekakor so v Sloveniji krapci izrazito ljudsko pecivo, ki ga zamesijo in sprajijo v masti samo ob določenih priložnostih, kakor npr. za pust, medtem ko je v Avstriji to čisto navaden slaščičarski izdelek. Zato je z etnografskega stališča mnogo verjetneje, da je izvor krapov, »krapičev« ali »krofov« (ta izraz pa je gotovo izposojen od Nemcev) v Sloveniji. To je tembolj verjetno, ker poznajo Slovenci tudi več vrst tega peciva, na Štajerskem npr. »treske« (trske), na Primorskem »miške«, na Kranjskem »flancate« in »bobe« itd.

Beseda bider (z maslom zamesen bel kruh, kot ga pečijo na Štajerskem) pride najbrž iz staroskandinavske besede betri ali iz novejšega izraza bättre — boljši: torej boljši kruh, ne pa iz zgornještajerskega izraza »Wider«, kot so menili nekateri slovenski

jezikoslovci, kajti bider ima tako določen pomen, ki ga v besedi Wider ni najti. To daje sklepati, da je Wider izposojenka iz slovenščine in da gre v resnici za popačen izraz bider. To dokazuje tudi dejstvo, da je izraz znan samo na Gornjem Štajerskem, torej samo blizu slovenskega etničnega ozemlja, ki pa je segalo v nekdanjih časih tudi na Gornje Štajersko, tako da je celo možno, da se je ohranil tam še iz tistih časov. Ker pa slovenski jezikoslovci niso upoštevali, da je bider izraz, ki so ga prinesli Slovenci iz svoje skandinavske pradomovine, in se jim tudi ni zdel »slovanski«, so ga proglasili za izposojenka iz »Wider«. Sploh je precej staroslovenskih izrazov za jedi, posebno za močnate, prešlo v sosedne jezike, v nemščino, italijanščino itd.

Nedvomno je tudi beseda »pinca« za bel kruh, kot ga pečijo na Tržaškem za praznike (najbrž izvira od škedenjskih krušaric), skandinavskega izvora. Lahko je prišla iz staronordijske besede pund (izg. pünd), ki po-

meni funt (mero), morda zato, ker so porabili za pinco en funt bele moke. Marsikje na Slovenskem je še vedno v rabi mera »pint« (približno pol litra), zlasti za semenje in zrnje. Možna pa je tudi, da izhaja pinca iz staronordijske besede pung (izg. püng), ki pomeni mošnjo, culo (punkelj!), ker je pač približno take oblike, toda to je manj verjetno.

Beseda meso pride gotovo iz skandinavske besede mat-jed ali meso, beseda mast pa iz pridevnika mat-stinn, ki pomeni masten ali dobesedno mastno meso (mat-meso, stinn-masten). Besede matstinn sicer ne najdemo več v nordijskih slovarjih, pač pa lahko sklepamo, da je nekdanj obstojala bodisi kot pridevnik bodisi kot izraz za mastno meso. Najdemo pa seveda besedi mat in stinn.

Zelje pride iz besede sur (kislo). Syra pa je pomenilo kislo mleko in sir še danes pravijo na Štajerskem skut, Zanimivo pa je, da pravijo tam smetani vrhnje, medtem ko je knjižni slovenski izraz smetana mnogo bliže skandinavski besedi za smetano — smör.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Tržaškega

Pogajanja na mrtvi točki

Vse kaže, da so pogajanja med strankami leve sredine in Slov. skupnostjo za sestavo tržaškega občinskega in pokrajinskega sveta obtičala na mrtvi točki. Zadnji sestanek je bil pred božičnimi prazniki, a razgovori niso dosegli nobenega uspeha. Kamen spotike je, kot se zdi, ponovna izvolitev socialističnega odbornika Dušana Hreščaka, čemur republikanci odločno nasprotujejo, medtem ko socialisti vztrajajo na njegovi kandidaturi, češ da gre za izrazito politično vprašanje, ker dokazuje, kako socialistična stranka vodi demokratično politiko do slovenske manjšine.

Republikanci so med pogajanjem večkrat poudarili, da ne nasprotujejo vključitvi Slovencev v občinski odbor, a da so proti izvolitvi Hreščaka zaradi njegove »totalitarne preteklosti«. Socialisti so seveda odločno zavrnil to razlago ter jasno poudarili, da za vsakega člana socialistične stranke in zato tudi za Hreščaka jamči celotna stranka, ki je danes vladna stranka in ima podpredsednika vlade ter številne ministre. Tudi demokristjani zavračajo argumente republikancev, medtem ko predstavniki Slov. skupnosti izjavljajo, da ima vsaka skupina polno pravico, da kandidira za odbornika kateregakoli svojega predstavnika, ker je to njeno notranje vprašanje.

Stališče republikancev je zares nesprejemljivo in mora biti zato le pretveza, za katero se skrivajo druge stvari. Ena teh je najbrž dejstvo, da so se republikanci na zadnjih volitvah nekoliko okrepili prav zaradi »Hreščakove afere« in prejeli nekaj glasov iz tistih sredinsko-levih krogov, ki so naselili gonji, katero so svoj čas sprožili Piccolo, Lega Nazionale, Vita Nuova itd. Če bi republikanci danes pristali na Hreščakovo izvolitev, bi najbrž te glasove zgubili; od tod torej nasprotovanje njegovi kandidaturi za odbornika.

Se bo ta ovira premagala? To najbrž ni odvisno le od republikancev, temveč tudi in predvsem od demokristjanov, med katerimi so, kot vse kaže, nastale v tej zvezi nove težave. Vita Nuova, glasilo, ki je zelo blizu tržaške kurije, je med pogajanjem objavilo oster napad na politično tajništvo Kršč. demokracije ter ga posvarilo, da so tokrat tržaški katoličani s studom glasovali za krščanskodemokratsko stranko in bi se od te lekcije njeno tajništvo moralo naučiti, da je njegova politična linija zgrešena.

Na ta napad je s pismom uredništvu odgovoril politični tajnik Botteri, ki je med drugim ugotovil, da se Vita Nuova v bistvu

zavzema za koalicijo med demokristjani in liberalnacionalisti, se pravi za staro reakcionarno politiko, ki je povzročila že toliko nesreč tukajšnjim krajem prav zaradi svojega protiljudskega in protislovenskega značaja.

Kot smo zvedeli, je Svet Slov. skupnosti te dni poslal vodstvom sredinsko-levih strank pismo, v katerem med drugim sporoča, da se njegovi zastopniki ne bodo udeležili novih pogajanj, če se prej ne razčistijo vprašanja, ki so prejudicialnega značaja in se tičejo določenih važnih zahtev v korist slovenske manjšine.

Stanje je torej precej zapleteno in danes še nič ne kaže, da se bo v kratkem razvzlalo.

NE DOPUSTIMO NOVIH RAZLASTITEV!

Med prebivalstvom Doline in Boljunca še vedno vlada zaskrbljenost zaradi napovedane razširitve področja Industrijske ustanove (EPIT). Ta razširitev naj bi zajela tudi naseljena področja v sami Dolini do Zaboljuna.

Kot znano, je Slovenska skupnost odločno protestirala proti nameravam razlastitvam in pozvala druge stranke in organizacije, naj se pridružijo akciji za zaščito koristi prizadetega prebivalstva. Čudimo se, da ta poziv ni našel odmeva, čeprav je zaskrbljenost prebivalstva čedalje večja.

Izvedeli smo, da Slov. skupnost kljub pasivnosti drugih strank in ustanov, odločno vztraja pri naporih, da ne pride do razširitve področja Industrijske ustanove, ker se zaveda, da bi razlastitve usodno prizadele številne družine. Te bi namreč izgubile lastne domove in vsakdanji vir dohodkov, kar velja zlasti za tiste družine, ki so si še pred kratkim zgradile lastne hiše v Dolini in Boljuncu.

Zato želimo in pričakujemo, da bodo naporji Slov. skupnosti v prizadevanju za zaščito osnovnih pravic in koristi prebivalstva Doline in Boljunca, kljub raznim težavam in pasivnosti drugih organizacij, uspešni.

Nabrežina:

ZA GRADNJO TELOVADNICE

Občinski odbor je na eni zadnjih sej razpravljaj o vprašanju športnih naprav v občini in ugotovil, da so odločno nezadostna. Na osnovi posebnega deželnega zakona je občinska uprava že septembra zaprosila za deželni prispevek, ki bi omogočil, da se športno igrišče v Nabrežini primerno razširi in preuredi, tako da bi ustrezalo vsem športnim predpisom. Ta dela bi stala 10 milijonov lir.

Na zadnji seji pa je odbor sklenil, da bo pripravil vse, kar je potrebno, da se zgradi primerna telovadnica, ki bi služila tako za potrebe srednje šole kot za potrebe športnih društev. Za izvedbo tega načrta je potrebnih kakih 30 milijonov lir. Tudi v tem primeru namerava občinska uprava izkoristiti ugodnosti posebnega deželnega zakona. Že občinski proračun tega leta pa bo predvideval posebno postavko za uresničitev pomembne zamisli.

CESTITAMO

G. Gregorju Pertotu, radijskemu napovedovavcu, in ženi rojeni Terčonovi v Nabrežini se je rodil 7. dec. sinček Miklavž in razveselil sestro, ker ne bo več sama. Cestitamo.

V nedeljo, 8. januarja 1967, bo ob 16. uri v cerkvi sv. Antona Novega v Trstu

KONCERT BOŽIČNIH PESMI

Koncert prireja in izvaja Zveza cerkvenih pevskih zborov.

ISCEMO VAJENCA

Vodovodni instalator **VRABEC RINALDO**
ul. Molino a Vapore, išče vajenca
od 14. leta dalje. Tel. 94-263

NASE SOZALJE

Tik pred božičnimi prazniki je v Trstu umrl g. Ljubo Volčič, znani slovenski tržaški gospodarstvenik. Gospe vdovi, sinovima Mitji in Aljoši izrekamo ob tej izgubi globoko občuteno sožalje.

Beneška Slovenija

»DOM«

V Vidmu je izšel pred prazniki nov verski list pod zgornjim naslovom. Kot podnaslov nosi oznako »Bollettino interparrocchiale« ter je pisan večinoma v slovenščini.

V zaglavju je napisan letnik XXXIX, št. 12 in v oklepaju številka 1., kar pomeni, da je »Dom« slovenska (delna) izdaja škofijskega lista, namenjena faram Beneške Slovenije in Kanalske doline. Ta namen potrjuje tudi omemba na koncu zadnjega stolpca: Bollettino Parrocchiale — Edizione Valli del Natisone. Kot odgovorni urednik je podpisan duhovnik Celso Don.

Uvodna beseda govori o potrebi »Doma« najprej za izseljence, ki naj jih poveže z domačijo in cerkvijo. »Dom« se pa imenuje zato, ker pomeni tudi družino in domačo zemljo. Razširil naj bi se od Stare gore do Svetih Višarij, ker da sta »največji svetišči slovenske Benečije«. Uvodnik tudi razlaga »Zakaj v našem jeziku?« ker tako govorimo v naših družinah in je naš materin jezik. Sledijo voščila in drobiž, deloma tudi v italijanščini. Dve strani sta pa odmerjeni novicam iz slovenskih vasi. Na zadnji strani vidimo še slikanico o svetem Frančišku.

Veseli nas ta prva številka slovenskega medžupniškega lista v videmski škofiji. Še bolj bi pa nas, če bi bil popolnoma v rokah slovenske duhovščine, pod škofijskim pokroviteljstvom. Na ta način bi se gotovo dosti zboljšal zlasti jezikovno in tudi vsebinsko.

Matajur:

ZADNJA NOČ NA VRHU

Skupina podjetnih planincev je pripravila zadnji dan leta pravo planinsko silvestrovanje na vrhu Matajurja. Zbralo se jih je več kot osemdeset, ki so v večeru izlili po stezi s prižganimi baklami in laternami proti vrhu. Slikovita je bila pot na vrh do Odrešenikove kapele ob jugoslovansko-italijanski meji.

V cerkvi je daroval zahvalno mašo matajurski župnik g. Gujon. Po maši so udeleženci zažgali velikansko grmado in spuščali rakete, da se je videlo po gornjih so-

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

ANDREJ SHUSTER DRABOSNJAK
BRUNO HARTMAN

TA SVETI DAN — VESELI DAN

IGRA O SLOVENSKEM BOŽICU

Scena: ing. VIKTOR MOLKA

Glasba: MARJAN VODOPIVEC

Kostumi: ALENKA BARTLOVA

Obredni plesi: DR. HENRIK NEUBAUER

Režiser: BRANKO GOMBAČ

V petek, 6. januarja ob 16. uri (abonma nedeljski popoldanski in okoliški). V soboto, 7. januarja ob 20. uri (dijaški abonma). V nedeljo, 8. januarja ob 16. uri

ZUPANOVA VOŠČILA

Za Novo leto je goriški župan Martina naslovil na svoje občane novoletni pozdrav. V njem na kratko omenja prizadevanja občinske uprave za rešitev goriškega gospodarskega življenja na podlagi širokega sodelovanja vseh. Zatrjuje, da se bodo občinski upravniki potrudili za rešitev vseh zadev, ki še tlačijo našo občino.

Takih neizvedenih načrtov je pa bilo, pripominjamo, v letu 1966 kar precej, ali pa so bili slabo nakazani. Tako na primer mestni regulacijski načrt; dalje, industrijski pas. Ni še prišlo do izpeljave avtoceste Gorica - Vlesse in do povezave med Južno postajo v Gorici in ono v Novi Gorici, kar bi dvignilo trgovinsko dejavnost mesta. Tako smo pa še vedno ob strani mednarodnih trgovinskih izmenjav.

Odprto je še vprašanje carinske proste cone. Rešili so je začasno le z obližem podaljšanja za tri leta. Zato se tudi ne more ustanoviti na daljšo dobo kaka nova industrija, ki bi prišla v poštev z olajšavami proste cone.

Kanalska dolina

ških in nadiških dolinah. Proti polnoči so šli matajurski planinci v dolgi procesiji žarečih bakel do planinskega gostišča v Matajurju, kjer so v veselem razpoloženju pričakali novo leto.

Cedad:

UREDITEV MALINE

Furlanska ustanova za gorsko gospodarstvo se je resno lotila uresničevanja javnih del tudi v vzhodnih gorskih krajih videmske pokrajine. Tu je treba predvsem zgraditi in popraviti ceste ter urediti hudournike.

Gradnja pri cestah iz Cepletišč-Lozac v Sovodnje je že oddana v zakup za ceno 53 milijonov lir. Še važnejša pa je ureditev vodnega območja hudournika Maline. Najprej se bodo lotili sistematičnega urejevanja zgornjega in srednjega toka Maline. Na ta način se bodo vsaj deloma preprečile vsakoletne poplave in odnašanje rodovitne zemlje. Za ta prva dela je nakazanih 40 milijonov lir. Pozneje se bo pa uredil celotni hudourniški sistem, kar bo nedvomno v velikansko korist vsemu gospodarstvu teh zaostalih krajev.

Trbiž:

ZA TURIZEM

Vsa trbiška okolica živi in ima svoje gospodarske temelje le v določenih panogah. To so predvsem rudarstvo v Rajblju, kovinska industrija v Beli peči, lesna industrija, ki je raztresena po vsej dolini, in le deloma tudi trgovina.

Prva gospodarska dejavnost in glavni vir dohodkov bi pa mogel postati za Trbiž in vso Kanalsko dolino primerno razviti turizem. Odbornik za gospodarstvo trbiške občine je zlasti poudarjal te točke na seji novoustanovljene komisije za razvoj turizma v Trbižu.

Komisija ima nalogo, dajati nasvete in pobude za tujski promet, pripravljati načrte za turistično in športno dejavnost, iskati finančnih podpor za gostinstvo in podobno. Letos bo pripravljen tudi več smučarskih prog, za katere bo dala dežela več milijonov lir prispevka.

Sicer pa imajo že sedaj izključni dobitek od nje le nekateri izbrani izdelovalci likerjev in sladkarij. Bili so navedeni na občinski seji 12. decembra; to so podjetja: Comar, Culot, Candolin, Rigonat, Imca in Cohama. Ugodnosti, katere uživajo te trdke od prostega pasu, jim krijejo vse stroške za uslužbenca. Druge pa nimajo od prostega pasu nič. Vprašanje pravične porazdelitve teh ugodnosti spada tudi med nerešene probleme.

Dodajmo še, da znaša število nezaposlenih v goriški pokrajini okrog 3300. Med temi kaže število 665 mladih ljudi, ki iščejo prvo zaposlitev, hudo gospodarsko krizo goriške pokrajine.

Ali je prineslo leto 1966 kako izboljšanje slovenskim občanom, o tem pa raje molčimo. Samo to omenimo, da se zaman potegujejo sinovi slovenskih staršev za namestitve v javnih službah, podjetjih ali uradih, kje smo še z enakopravnostjo slovensčine na uradih, na policiji, prefekturi, sodnji in drugje.

Vse to in še drugo so tista vprašanja, ki bi se mogla v duhu enakopravnega sodelovanja vseh urediti v splošno korist. Iz vsega srca voščimo prizadevnemu županu Martini — saj je delno tudi slovenske krvi — da bi jih vsaj v svojem območju mogel rešiti.

SESTANEK NA SVETI GORI

Prejšnji teden se je zbrala na Sveti gori večja skupina katoliških študentov in razumnikov iz raznih krajev Italije: iz Gorice, Milana, Piacenze, Forlija, Lecca. Sestali so se tudi z enakomislečimi dijaki iz Nove Gorice v razgovorih o univerzalnosti Cerkev. Obiskali so tudi semenišče v Vipavi. Zvečer so se vrnili na Sveto goro, kjer so v Marijinem svetišču darovali štirje duhovniki raznih narodnosti skupno sv. mašo v koncilskem duhu. V baziliki so odmevale božične melodije v slovenskem, italijanskem in furlanskem jeziku.

Udeleženci so se odpeljali tudi v Ljubljano. Podobni sestanki katoliških študentovskih skupin bodo tudi v Zagrebu in Beogradu; na dan svetih Treh kraljev pa v Krakovem na Poljskem.

ORGELSKI KONCERT

V petek, 13. januarja, bo ob 20.30 v cerkvi sv. Ignacija na Travniku orgelski koncert. Igral bo slovenski organist profesor Hubert Bergant. Na sporedu ima skladbe božičnih melodij iz del klasičnih in sedanjih mojstrov. Vstop je prost. Koncert prireja Zveza katoliške prosvete v Gorici.

ŠTEVILO STANOVANJ NARAŠČA HITREJE

V goriški pokrajini je prišlo do nenavadnega pojava, da je povečanje števila stanovanj sorazmerno preseglo povečanje števila prebivalstva. V štiriletju 1962/1965 so zgradili v goriški in tržiški občini skupno nad 2 tisoč 300 stanovanj, ki imajo v celoti nad deset tisoč sob.

V istem času pa se je število prebivalstva v obeh občinah povečalo samo za 2 tisoč 200 oseb, kar je precej manj od števila novih stanovanjskih prostorov.

Iz Goriške

UČITELJSKI IZPITI

Goriški šolski skrbnik sporoča, da je razpisan na podlagi ministrskih odredb natečaj za učitelje. Pismeni izpiti bodo dne 30. januarja ob osmi uri zjutraj.

V goriški pokrajini se je prijavilo okrog 300 kandidatov za ta izpit. Pripominjamo, da to niso posebni izpiti za šole s slovenskim učnim jezikom, ampak splošni.

Pevma:

NOVO ZVONENJE

Za božične praznike je donelo iz lin župne cerkve lepo in močno zvonjenje. Ta in oni se je morda začudil krepkim glasovom, ki so se razlegali tja preko Soče do mosta. Vzrok pa je nova električna naprava za avtomatski pogon zvonov. Večina farnov se je potrudila in dal svoj prispevek za kritje stroškov. Vsa čast tistim, ki se zavedajo farnih potreb in tudi kaj žrtvujejo za cerkev in razvoj župnijskega življenja.

Na Novega leta dan smo slovesno praznovali god farnega zavetnika svetega Silvestra. Počastili so ga zlasti moški, ker smo jih precej opazili pri cerkvenih opravilih.

Rupa-Peč:

POGLED NAZAJ

Ob začetku novega leta se radi obrnemo nazaj in pregledamo, kako je potekalo življenje v vasi in župniji. Dokaj je bilo dobrega, pa tudi slabega. Toda to pustimo za hrbtom in glejmo z vedrim zaupanjem naprej.

Nekaj spodbude nam daje v tem pogledu tudi gibanje prebivalstva v naši župniji. Lansko leto je bilo rojenih 11 otrok; umrlo je pet oseb. Pred oltarjem si je pa obljubilo življenjsko zvestobo dvanajst parov.

Napredovanje rojstev v naših krajih je razveseljivo dejstvo. Vidi se, da mladi pari niso samo za prijetno življenje in da se ne strašijo žrtev in truda z otroki. Želimo, da bi tudi letošnje leto pomnožilo število rojstev. Saj je dobro vzgojena mladina temelj našega obstanka. To bodi iskreno voščilo zavednega in vernega Slovenca vsej naši soseski.

ZALOGA DRV. PREMOGA in
STAVBNEGA MATERIALA —
PLOŠČICE
GORICA - TRG CAVOUR, 6
STARI TRG

SAJOVIC

TEL. 34-96

Oslavje:

V VEČNO SLOVO

Naši zvonovi so ta teden zvonili v zadnje slovo dobri ženici, vdovi Angeli Jakin z Oslavja. Učakala je 78 let. V njenem življenju ni bilo vse z rožicami poslano. Zgubila je pridnega moža Jožeta, ki je zadnja leta precej trpel. Umrta sta ji tudi dva sinova. Sin Rafael, ugleden zidarski mojster, je tako zgubil v nekaj letih starše in dva brata. Rajno Angelo je spremljalo na zadnji poti dosti sosedov, posebno žene.

ČESTITAMO!

Dne 24. decembra sta si v šentjakovski cerkvi v Ljubljani obljubila večno zvestobo g. Aljoša Zbona iz Mirna pri Gorici in gdč. Petruška Pavletič iz Solkana. Mlademu paru iskreno čestitajo prijatelji ter znanci in mu želijo mnogo sreče v novem življenju.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

„Ta sveti dan - veseli dan“

Na praznik svetega Stefana je Slovensko gledališče prvič igralo igrano slovensko božično, kakor jo je napisal koroški bukavnik Andrej Šuster Drabosnjak, priredil pa Bruno Hartman. Tako iz pasijonskih iger, ki jih je oživel z istim gledališkim ansamblom prof. Mirko Mahnič kot iz božične igre, ki jo je realiziral na odru Branko Gombač, diha religioznost slovenskega človeka, ki je hotel v živih slikah in v razgibanosti dramskih elementov še bolj pristno in nazorno oživiti evangelijsko učlovenje. Zato se zdi, da moramo z enako zavzetostjo in enako globoko pietetom ter z vso resnostjo pristopiti tudi k predstavam teh iger, če hočemo biti tolmači resničnega razpoloženja naših prednikov, ki so prvi igrali te svetopisemske zgodbe.

Bruno Hartman je Drabosnjakov kratki tekst vokviril s staro navado slovenske družine, ki je v pradavnini in potem dolgo v novejši čas, po nekod sploh do danes, z mnogimi božičnimi običaji ustvarjala skrivnostnost svete noči in vnaša v slovenske domove obrednost, v kateri je hišni gospodar kot duhovnik blagoslavljal dom in jedila na mizi, ki je bila ta večer oltar. Hartman se je z velikim razumevanjem približal staremu besedilu in ga zaokrožil v enovito celoto.

Božična igra je kot nalašč za božično razpoloženje. Nič ni v njej novega, vse je že od nekdaj znano. Drabosnjakovo besedilo je lahko mestoma silno preprosto, skoraj naivno, in vendar to ne moti. Radi ga poslušamo in radi spremljamo legendo svete noči.

Tej božični zgodbi je zamislil ing. Viktor Molka zelo lepo prizorišče, ki daje vtis cerkve nekje na Koroškem s tremi zvoniki. Trodelni prostor pa je razdelil tako, da mu služi srednji za jaslice, stranska dva pa za gostilničarja in za Heroda. Zelo smotno je dvignil v vrh stopnice, po katerih se zvrste kolednice, ki s pesmijo spremljajo legendo.

Skladatelj Marijan Vodopivec je že za pasijonske igre napisal skladbe, ki so se s svojo narodno noto in s prefinjenim čutom za spremljavo dogajanja naravnost zlepe v celoto. Enako je tudi za božično igrano napisal glasbo pristnega občutja in sloga.

Tudi kostumi po zamisli Alenke Bartlove so dihal enako pristnost, obredni plesi po zamisli Henrika Neubauerja pa so razgibali sicer monotonno dejanje, da ni postalo preveč statično. Ti plesi so zelo blizu občutju pastirjev in se je tudi koreograf zelo približal zamisli celotne predstave.

Vse te elemente, besedo, mimiko in igrano je z veliko in skrbno prizadevnostjo vzklajal režiser

Branko Gombač. Z velikim poslušom je spremljal dogajanje kot sta si ga zamislila in ga napisala pisatelja in mu je dal prijetno domač slovenski prizvok v nežnosti in preprosti narodnosti, v veselju in skrbi, v veliki zavzetosti in skrbi kakor v otroški veri in vdanosti.

Gombač si je sicer zamislil, da bi igralci nekako skušali posnemati nekdanje slovenske diletantske igravce, ko so igrali to igrano. Vendar v tem niso bili vsi igralci dosledni. Razen tega so morda nekateri diletanti nekoč bolj zavzeto in z večjo čustveno predanostjo igrali svoje vloge kot si današnji igralci predstavljajo. Vsekakor se zdi, da bi morda dosegli še večji učinek, če ne bi težili za nekdanjimi diletanti, ampak bi igrali pač tako kot lahko igra igravec danes to igrano.

Pri premieri seveda predstava še ni bila povsem zbita v celoto, kar pa bo režiser brez dvoma dosegel pri naslednjih predstavah. Vendar je treba reči, da je igra »Ta sveti dan veseli dan« lepa predstava, v kateri nastopa celotni igravski ansambl gledališča in je v celoti pristna slika nekdanjega slovenskega igranja in živa slika slovenske davnine. Učinkuje kot narodna pesem in kot preprosta molitev. Le tu in tam mora režija paziti, da predstava v prikazu pristnosti in nekdanje nerodnosti, ne zdrsne v rahel posmeh. V tem bi bila velika škoda, ker bi s tem podrla lepoto. Povzemanje pristnosti in nerodnosti pa sta zelo blizu smešnega.

Vsi igralci so z vso zavzetostjo skušali najboljše odigrati svoje vloge. Igra bo za ta božični čas tržaškemu občinstvu nudila prijetno in lepo doživetje.

J. P.

Srečanje z odgovornim urednikom dnevnika „Osservatore romano“

Pred Božičem je bil v Trstu odgovorni urednik vatikanskega dnevnika, dr. Raimondo Manzini, v zvezi z ustanovitvijo tržaške sekcije Zveze katoliških časnikarjev (Unione giornalisti cattolici). Ob tej priložnosti je organiziral g. Dušan Jakomin srečanje med njim in skupino slovenskih katoliških intelektualcev. Srečanje je bilo v nedeljo ob 18. uri v »Hotel de la Ville«.

Zbralo se je kakih 20 slovenskih intelektualcev, skoraj sami laiki. Med njimi, zlasti med pisateljem Alojzom Rebulo, in dr.

Manzinijem se je razvil zanimiv razgovor o vlogi katoliškega časnikarja in o problemih, ki so v zvezi z urejanjem vatikanskega dnevnega glasila. Dr. Manzini je zlasti poudaril, da si uredništvo vatikanskega lista želi čimbolj živ in neposreden stik z resničnostjo in z dejanskimi, današnjimi problemi katoliškega sveta in življenja sploh.

G. Jakomin mu je že v začetku srečanja poklonil izvode slovenskega katoliškega tiska in dr. Manzini je z zadovoljstvom priznal, da ga je kar obilo. Srečanje je poteklo v prirčnem vzdušju in je, upajmo, dalo odgovornemu uredniku uglednega lista nekaj vpogleda v razmere slovenskega katolicizma.

4. STEV. »ZALIVA«

Malo pred Božičem je izšla četrta številka tržaške slovenske revije »Zaliva«; uredili so jo Daniela Nedoh, Marko Kravos, Milan Lipovec, Boris Pahor in Igor Tuta. Kot odgovorni urednik je podpisan Milan Lipovec, v ureditvi revije pa se pozna roka Borisa Pahorja.

Ta številka je naravnost presenečenje zaradi svoje izrazite fiziognomije in zaradi jasnih stališč, ki jih je zavzela v nekaterih pogledih, s čimer je učinkovito zanikala očitke o svoji ideološki bledici in neangajiranosti, ki jih je bilo slišati ob prvih številkah. To velja zlasti za Pahorjeve sestavke v tej številki, ki so odločno polemični v službi slovenske narodne misli in hotenja, ne da bi se bil Pahor s tem izneveril svojemu socialističnemu prepiranju.

Prostor nam ne dopušča, da bi se v tej številki obširneje razpisali o novi številki »Zaliva«. To bomo storili v eni prihodnjih števil. Zaenkrat pa opozarjamo slovensko javnost na aktualnost in zanimivost te četrte številke »Zaliva«, ki se zdi, da je dokončno upravičila svoje izhajanje in da se je pozitivno vključila v dialog tukajšnjih slovenskih intelektualnih struj.

Koncert dubrovniške glasbene šole

Ta nastop gojencev srednje glasbene šole iz Dubrovnika je daleč preseagal vsako pričakovanje. Godalni orkester, ki ga vodi dirigent in ravnatelj glasbene šole Anton Nanut, doma z goriškega, je po svoji kakovosti na tako visoki stopnji, da se lahko predstavi kjerkoli pred najstrožjim kritičnim forumom. Marsikateri konservatorij bi se lahko ponašal s tako odlično pripravljenimi solisti, ki jih odlikuje izredna nadarjenost. Orkester je discipliniran in izvrstno ubran. Nastopi solistov pričajo, da jih vodijo izkušeni mentorji in da jih sistematično usmerjajo k pravemu cilju čiste umetnosti.

Najprej je nastopil Mladen Glavinović, ki je izvajal na oboi Haendlov koncert z orkestrom. To delikatno glasbilo zahteva zanesljivega izvajavca s temeljito strokovno pripravo. Solist je pokazal poleg uglasjene tehnike tudi velik smisel za lepoto in toplino glasbenega izražanja.

Za tem je izvajal orkester Jarnovićev koncertantni kvartet v f-duru. V Haydnovem slogu (Jarnović se je rodil v Dubrovniku l. 1740) pisana skladba je tehnično zahtevna, izvedba pa je bila v vsakem pogledu vzorna.

Za tem je nastopil gojenec Jakša Jurjevič in izvajal na klarinetu Larssonov Concertino. Tudi ta gojenec je pokazal zavidljivo stopnjo v obvladanju glasbila in čut za estetično tonsko podajanje.

Orkester ga je spremljal z muzikalno točnostjo in finim čustvovanjem. Larsson spada med sedanje norveške skladatelje in se poslužuje modernejših skladateljskih prijemov; ljubi živopisnost glasbenega izražanja.

Višek uspeha pa je dosegel ta večer z izvedbo znamenitih Vivaldijevih »Letnih časov« za violino solo, godalni orkester in cembalo (v tem primeru klavir!). Vivaldi je kolorist po naravi, ki ljubi glasbo s programskim značajem, kar potrjujejo naslovi nekaterih njegovih skladb. Najizrazitejši v tem pogledu so njegovi »Letni časi«. V ciklusu teh koncertov, ki ilustrirajo štiri SONETE neznanega pesnika, izraža Vivaldi v bogatem nizu slik iz prirode: Prihod pomladi, veselje po gozdih in livadah, kmečki ples, mir v prirodi, ki ga skali nevihta, enoličnost zimske puščobe itd. Vse te prizore pričara Vivaldi z živim glasbenim jezikom in doseže prepričevalne učinke. Vivaldi, ki je bil znameniti violinist posveča violinskim deležem vso svojo ustvarjalno moč. V vsakem letnem času nastopi nov solist.

Občudovali smo tehnično sposobno in muzikalno poglavljenost violinistov: Aleksandra in Marije Cobenzl, Antuna Vuličevića in Djordje Trkulje. Zopet smo doživeli imenitno glasbeno prireditev, za katero so želi vsi solisti, orkester in dirigent Anton Nanut in cembalist Nikolaj Zličar navdušeno priznanje vzradošenih poslušalcev.

K. S.

GOSPODARSTVO

PRIDOBIVANJE SEMENA HIBRIDNE KORUZE V ITALIJI

Glede velikosti s koruzo posejane površine je Italija v Evropi na 4. mestu, in sicer za Romunijo, Jugoslavijo in Ogrsko, od katerih vsaka poseje letno s koruzo nad 1,1 milijonov ha; po višini pridelka zavzema z 38 milijoni stotov 3. mesto, za Jugoslavijo in Romunijo, po hektarskem donosu 36 stotov pa je na 2. mestu. Najvišjega hektarskega donosa ne javlja nobena imenovanih držav, temveč Avstrija. — V povojnih letih se je proizvodnja koruze v Italiji zvišala za več kot 40%, kar je vpliv hibridnega-križanega semena koruze.

Italiji in ostalemu človeštvu so hibridno koruzo darovale ZDA, širiti pa jo je začela UNRRA. Ta je povabila l. 1946 zastopnike posameznih držav v Ameriko na strokovne tečaje, kjer so ameriški strokovnjaki raztolmačili postopek, ki vodi do hibridne koruze. S pomočjo ameriškega znanstvenega zavoda za ekologijo so določili sorte, katere naj preizkušajo zbrani zastopniki v svojih državah. Italijanski zastopnik Luigi Fenaroli je dobil nekaj dvanašteric raznih hibridnih sort — od nekaj stotin pripravljenih —, katere so potem v Italiji preizkušali. V ta namen so organizirali 4 poskusna polja. Uspeh je bil tako odličen, da so delo navdušeno nadaljevali. Leta 1947 je bil poučni tečaj glede hibridne koruze v Bergamu pri tamkajšnji postaji za gojenje koruze. Na tem tečaju so bili izvedeni iz najrazličnejših evropskih držav in bližnjega Orienta. Ti so potem poskrbeli, da se je nova koruzna tehnika hitro širila.

Najprej so v Evropi sejali hibridno koruzo, ki je prišla iz Amerike že kot seme. Nato so prihajale iz Amerike samo čiste linije, katere je bilo potrebno v Evropi združiti, da bi dobili seme. Med tem pa so začeli tudi evropski genetiki dobivati čiste linije iz evropskih vrst koruze in s križanjem teh so ustvarili čisto evropsko seme hibridne koruze. Danes v Evropi seje po večini domača hibridna koruza.

V Italiji se s pripravljanjem hibridnega semena koruze peča 11 podjetij, vsako pa najmanj s 7 tipi glede zgodnosti. So tipi, ki rabijo komaj 85 dni za celo dobo od

setve do žetve. To so zgodnje sorte. So pa tudi sorte, ki rabijo tudi 160 dni za razvoj in zoritev. To so zelo pozne sorte, ki za naše kraje niso primerne.

Med hibridnimi koruzami so v Italiji 3 skupine sort: Okrogla koruza, polzobčata in zobčata. Prva skupina zarodi najmanj, torej da najmanjše pridelke, zato pa je moka primerna tudi za človeško prehrano in te sorte tudi niso tako podvržene škodljivcem živalskega porekla. Največ pridelka se dobi od 3. skupine ali skupine zobčastih, ki so žal bolj podvržene učinku škodljivcev.

Glede pridobivanja semena hibridne koruze veljajo pravilniki, ki so bili sestavljeni od FAO ali Mednarodnega urada za kmetijstvo in prehrano in so bili potem odobreni in sprejeti od prizadetih držav.

V Italiji so l. 1965 razmnožili in prodajali seme hibridne koruze od 85 sort, ki so dale v celoti 110.000 stotov semena, pridobljenega na 3.000 ha. Od navedenih 85 sort je bilo 24 hibridov z odprto formulo, kar pomeni, da se lahko ve, iz kakšnih prvin — čistih linij — je nova sorta zgrajena. Glede ostalih 61 je formula zaprta, torej neznana, kar pomeni toliko kot da so dotične sorte patentirane, pod zakonsko zaščito.

Izdelovalci umetnih gnojil v Italiji so se združili v organizacijo, ki naj ščiti seveda predvsem interese članov, a se briga tudi za kmetijski napredek, zlasti za izdatnejšo porabo umetnih gnojil. V ta namen organizira ta zveza verige poskusov — letos že 3. leto — na ozemlju Treh Benečij. Sem spadajo Prava Benečija ali Venecija Euganea s provincami Benetke, Rovigo, Vicenza, Treviso, Padova, Belluno, Tridentinska Benečija s provincama Trident in Bocen ter Julijska krajina.

Za posamezen poskus, ki naj pokaže učinkovitost umetnih gnojil na trte, izberejo večji vinograd in v tem dve parceli, eno s 1000,

NEMEC POJE' LETNO 64 KG MESA

V gospodarskem letu 1965/66 je imel vsak prebivalec Zahodne Nemčije na razpolago 64 kg mesa, skoraj vsega prirejega doma.

Največ mesa dobijo Nemci od prašičev. K zgornji količini 64 kg so prispevali prašiči 33,5 kg, torej več kot polovico. Na drugem mestu so goveda, ki so prispevala 19,6 kg. Tretji deležnik je perutninarstvo, ki je prispevalo 6,3 kg. Če seštejemo navedene 3 številke, dobimo vsoto 59,4 kg. Če k tej vsoti prištejemo še sorazmerni delež iz kunčereje, lova in še meso kakšnega »ihaha«, potem ugotovimo, da ima Zah. Nemčija možnost kriti z domačo prirejo svojo visoko potrošnjo mesa, brez vsakega uvoza iz inozemstva.

Nekaj mesa pa Nemci le uvažajo, zlasti iz Danske in Holandije.

BARVANJE ČRNEGA VINA

Vinopivci hočejo še bolj črno vino, zato mu moramo dodati barve. Če dodamo barvo prezgodaj, je mlado vino ne zdrži in jo vrže med drožje. Zato pa lahko barvamo črna vina komaj po prvem pretakanju, ki bi sedaj moralo biti že izvršeno.

V Italiji pa se smejo barvati črna vina samo z enocianinom, to je z barvilom, katero izvlečejo iz lupin črnega grozdja. Enocianin je ali tekoč ali v prahu. Oba sta dobra. Tekočega potrebujemo navadno 1 liter na en hl vina, onega v prahu pa 2 do 3 grame na en hl.

Gnojenje trtam

drugo s 1500 m². Eno teh parcel gnojijo tako, kot gnojijo navadno v tistem kraju, drugo parcelo pa s trivalentnimi mešanimi gnojili. Seveda naredijo najprej analizo tal, kar pomeni, da najprej preiščejo vse lastnosti zemlje pod vinogradom in določijo tudi, koliko dušika, fosforne kisline in kalija ter drugih drobnih snovi vsebuje dotična zemlja. Na podlagi teh doznanih določijo potrebna umetna gnojila in čas ter način gnojenja.

Seveda si med letom oziroma med rastjo zapomnijo vse izredne pojave. Posebno skrbno pa se izvrši trgatve in priprava vina. Iz dosedanjih poskusov je razvidno, da so poskusne parcele pokazale vsaj 30-40.000 lir dobička na en ha, pa tudi 230 do 240 tisoč lir.

Izvedenci in kontrolorji teh poskusov pravijo, da ni potrebno urejati novih vinogradov za kritje potreb po vinu, marveč da zadostuje vinograde pravilno obdelati, zlasti pognojiti, ker se bo proizvodnja prav gotovo dovolj zvišala. Posebno paznjo se pa mora posvetiti drobnim snovem — mikroelementom, ki morajo tudi biti v zemlji.

V FRANCIJI MANJ ŽITA

Lansko leto je Francija razpolagala s 140 milijoni stotov žita, zato je lahko prodala Kitajcem znatno količino zrnja. Lanski pridelek je znatno manjši in ga cenijo na 85 milijonov stotov. Pridelek se je znižal na splošno v celi Franciji, v posameznih okoliših od najmanj 3 do največ 56%.

Kljub temu pa ostane nekaj žita za izvoz, čeprav so Francozi precej močni kruhojedci.

Narodni parki v Italiji

V Italiji so štirje narodni parki, v katerih živijo najrazličnejše živali, ne da bi jih človek potrebe zalezoval in lovil — seveda z izjemo divjih lovcev. Če je pomankanje krme — zlasti v zimskih mesecih — dobijo živali v teh parkih tudi krmo. Zato skrbijo posebni pazniki. V dveh primerih pa se lovi tudi v teh parkih, če ugotovijo pazniki pri divjačini kakšno bolezen, jo omamijo — navadno s posebnim strelivom —, jo pregledajo in če le mogoče zdravijo. Če pa je bolezen neozdravljiva in povrh še nalezljiva, tako obolele živali izločijo. Živali omamijo tudi v primeru, da hočejo kakšno žival zamenjati ali prodati. Tako je dobila Jugoslavija iz Italije nekaj kozorogov, odstopila pa je nekaj druge divjačine.

Največji narodni park v Italiji je v ob-

mejnem ozemlju provinc Bocen, Trident in Sondrio. V tem ozemlju je 150 planinskih jezer, in nad 3800 m visoka gora Ortler. Ustanovljen je bil l. 1935.

Najstarejši narodni park je ob gori Gran Paradiso, ustanovljen l. 1922. Prej je bil tam lovski rezervat savojske kraljevske hiše.

Najbolj bogat na divjačini pa je narodni park v Abrucih, kjer živijo prosto tudi medvedi, volkovi in vepri (divji prašiči) ter druga divjačina. Najmanjši in najmlajši narodni park je Monte Circeo, ki je edini ob morju blizu Neapla.

Poleg divjačine je v narodnih parkih zaščiteno tudi rastlinstvo (flora). — Najbolj zanimiv narodni park na svetu je velikanški Yellowstone v državi Wyoming (ZDA).

Spomini iz prve svetovne vojne

■ ■ ■ 31 ■ ■ ■ ■ ■ V RUSKEM UJETNIŠTVU ■ ■ ■ ■ ■ Inž. J. R. ■ ■ ■

Barinja je poklicala Jerino, ki je odnesla vse, kar je bilo na mizi, potem pa prinesla samovar in potrebno. Prekrasen samovar. Izgledalo je, da je srebrn. Bil je velik, ker je držal najbrž več kot 3 litre vode. Barinja je iz neke omare vzela krožnik z nekoliko piškoti. Popil sem kozarec čaja. Pri piškotih pa sem se držal nazaj, ker na mizi jih je bilo malo in mogoče niso imeli drugih. Pojedel pa bi vse in tudi še kaj drugega, ker je bilo večerje oziroma testenin na mleku prav malo več, kot da sem se le omrsnil. Kljub tej mizeriji od večerje je pogovor še nekam tekkel. Meni je bilo sitno zato, ker nisem vedel, kaj barinja zna. Jaz pa tudi nisem razumel njene rusčine, ker je najbrž hotela govoriti bolj fino, kot velika dama. Skoraj vsako njeno vprašanje mi je ravnatelj prestavil na nemško. Eno vprašanje je bilo, če mi je Rusija všeč. Odgovoril sem, da je še ne poznam, a da bi mi bila najbrž všeč. Vse je tako veliko.

»In pri vas ni tako?»

»Ne, pri nas so hribi in doline, ni takih ravnin.«

Takrat barinja pravi: »Rasija balšaja stranà...«

Malo sem počakal, če bo povedala do konca, potem sem vpadel: »Pozdrav Ruriku.« Ravnatelj je polovično razumel in vprašal, ali nisem imenoval »Rurika«. Pri-trdil sem. Radovedna barinja je hotela iz-vleči iz mene kaj več o Ruriku in postavi-la več vprašanj: Kdo je bil Rurik, kdaj je živel in kje sem jaz čital o njem? Sama je najbrž dobro poznala Rurikovo zgodovino, saj je to za šolano Rusinjo naravno. Odgovoril sem, da je Rurik omenjen v

naših zgodovinskih knjigah in da je postal prvi ruski knez, čeprav ni bil Rus. Pred približno 1000 leti da so ga Rusi povabili, naj jim pride vladat. Ruski delegati da so takrat rabili besede, kot jih je prej barinja rabila. Ravnatelj je prav dobro tolmačil, barinja je bila zadovoljna in mi rekla »merci«. Možu pa je rekla: »Vot kak zagranicej?« (Kako je preko meje?) Beseda »Zagranicej« (tam za mejo) je pojm vsega dobrega, lepega, zanimivega in prijetnega, ki čaka človeka v inozemstvu, lahko pa tudi za skupek vsega grdega, zlega in podlega... Nisem se motil, ko sem pričakoval, da me bosta spraševala oba o narodnosti, o veri, o državni pripadnosti in podobnem. Ker se mi je zdelo, da mi je pri »nabljudatelju« tako lepo uslugo napravil atlas, sem takoj vprašal, če imajo kakšen »atlant«. Ravnatelj ga je takoj prinesel. Odprtega je imel ravno na ruski jugozahodni meji z Galicijo, Bukovino in Romunijo, kjer je bila Brusilova ofenziva. Najprej sem jim pokazal, kje sem bil ujet. Povedal sem, da smo prvo noč prenočili v Chotinu, katerega je ravnatelj dobro poznal, ker je že bil tam. Chotin pa je bil eden izmed 7 okrajev Besarabske gubernije, kakih 250 km severno od Todoreštitja.

Kar se pa tiče naših krajev, je bila še najboljša neka karta Srednje Evrope, na kateri sta bila tudi Trst in Benetke. Najprej sem jima raztolmačil avstrijsko-italijansko fronto, na kateri je bilo ravno takrat bolj živo (konec junija 1916). Povedal sem jima, da so tam visoke gore, da je teren zelo težak in da tam kavalerija ne more igrati vloge, ker ni ravnin. Barinja takoj pristavi, da bi tisto kmalu razčistili

ruski kozaki, če bi bili tam. Nisem se zoperstavil. Nato sem jima pokazal približno, odkod sem doma, kje sem se učil, potem da sem se šolal na Dunaju... Nikdar še nista nič slišala o Slovencih. Potem sem jima omenil Hrvate in tudi o teh še nista nič slišala. Po imenu pa sta poznala Črnogor-ce, a sta mislila, da je to milijonski narod. Smejala sta se, ko sem jima povedal, da je odgovoril Nikita, črnogorski knez, italijanskemu poslaniku na vprašanje, ali se ne boji močne Avstrije: »Nas in Rusov je sto milijonov, koga se bom bal?«

Vendar jima ni šlo v glavo, da je Črnogorcev komaj četrta milijona. Svetoval sem ravnatelju, naj pogleda v kakšen leksikon.

Srbe sta poznala po tem, da so se bori-li proti Turkom in da so pravoslavni. »In vi ste tudi pravoslaven!«

»Ne, jaz sem katolik!«.

»Kaj je to, Kolja?«

In Kolja (cartalna oblika za Nikolaj) je odgovoril, da je katoliška Cerkev isto kot poljska Cerkev. Barinji ni bilo po godu.

»A kakoj avstrijski jezik?«

Odgovoril sem, da ni avstrijskega jezika, da pa je mnogo jezikov: nemški, madžarski, češki, slovenski, itd.

»A kak eto? Rasija — ruski jazik, Anglija — anglijski jazik, Francuska — francuski jazik, Rumunija — rumunski jazik, dolžno to — že bit »Avstrija — avstrijski jazik.«

Na atlasu sem pokazal, kje in kakšni narodi živijo v Avstriji in da čez pol države komandirajo Nemci, čez drugo polovico pa Madžari, čeprav so v manjšini, in da bomo s to vojno odpravili te krivice in da bo zato Avstrija razpadla. Ravnatelj je rekel, da govorim tako, kot je govoril neki ruski oficir, po rodu Čeh, ki je prišel na obisk ujetnikov Čehov. Barinja je migala z glavo, meni pa se je zdelo pozno, spil sem še kozarec čaja in se poslovil.

(Dalje)

Pokristjanjenje Slovencev

(Nadaljevanje s 3. strani)

Slovenske koline so gotovo prastara navada, ki izvira še iz skandinavske pradomovine. Čas kolin je v Sloveniji po starem sredi februarja, v istem času pa so prirejali tudi nekdanji Skandinavci domač praznik s klanjem živine in s pojedinami, iz veselja, da se bliža zima koncu in da postajajo dnevi spet daljši.

Beseda koline pa je nedvomno v zvezi s staro nordijsko besedo kolla, ki je pomenila domačo žival brez rogov, torej lahko tudi svinjo. Kölle pa pomeni klati in pride verjetno tudi od besede kolla. Končnica ne v besedi koline je najbrž ostanek stare skandinavske besedice nedan (doli), torej potolči (doli) prašiče ali živino brez rogov (klali so tudi konje).

Na Štajerskem uporabljajo glagol sharati, kar pomeni, da položijo zaklanega prašiča v nekak podolgovat lesen zaboj, ki mu pravijo trugla (kar pride od skandinavske besede truge — nosila, ker služi trugla za prenašanje krompirja, peska, apna in drugega), in ostrgajo z njega dlako, kar je važno zaradi šunk. Beseda sharati pride seveda od staronordijske besede hárf — lasje, ali v tem primeru kocine.

Da je izraz šunka nordijskega izvora, smo že omenili. Istega izvora pa je tudi sodčku podobna lesena posoda tunka ali tünka, v

kateri hranijo na Štajerskem najboljše kose od kolin in tudi klobase, vse zalito s svinjsko mastjo, da se dobro ohrani. Lep kos mesa ali nekaj klobas potegnemo iz tunke samo ob posebnih priložnostih. Staronordijska beseda tunna je pomenila posodo za kubično mero (100 do 200 litrov), v moderni švedščini pa pomeni tunna sod. Ponekod na Slovenskem pravijo tunki tudi kibla, kar pa pride seveda od skandinavskega izraza kubba ali kupa; oba pomenita v bistvu leseno posodo ali votlo drevo.

Nedvomno se je ohranilo v zvezi s kolinami še precej starodavnih izrazov, kot npr. jetra. Ta beseda izhaja verjetno iz staronordijskih besed eta-jesti in taera-uporabiti, če ni naravnost v zvezi z besedo etari, ki je pomenila požeruha, jedca; oboje pa daje sklepati na to, da so najprej izrezali iz komaj zaklane živali jetra in jih hitro pripravili ter pojedli, kot delajo to še dandanes.

Beseda žganci je najbrž v zvezi z glagolom gaang (izg. gong) v smislu nakapljati, nakopičiti, torej nakopičiti žganec za žganec. Toda nima pomena, da bi še dalje iskali sorodnost slovenskih izrazov s skandinavskimi, kar zadeva kuhinjo in jedi, kajti pri nadaljnjem iskanju bi jih odkrili še celo vrsto. Med starimi izrazi, ki se nanašajo na slovensko kuhinjo, na opravila v njej, na po-

sodo in kuhinjsko orodje ter na jedi, bi verjetno komaj našli katerega, ki ni nordijskega izvora.

Isto pa velja tudi za ogromno večino drugih opravil in orodij na kmetiji. Če bi hoteli navesti vse izraze nordijskega izvora, ki jih še vedno uporabljajo slovenski kmetje v poljedelstvu, v živinoreji, za kmetijsko orodje in za dela na kmetiji, bi morali naštetih na stotine in stotine izrazov, kar pa bi presegalo namen te študije, ki hoče samo opozoriti na skandinavski izvor slovenskega naroda in navesti za to samo toliko dokazov, kot se zdi potrebno. Po drugi strani pa bi skandinavsko izrazoslovje na slovenski kmetiji zaslužilo posebno in obširno študijo, na katero — upajmo — ne bo treba dolgo čakati, saj si ni mogoče misliti, da bo ostala slovenska jezikoslovna, zgodovinska in etnografska veda še naprej brezbrizna do teh izredno zanimivih vprašanj, ki so v zvezi z izvorom slovenskega naroda in z njegovo najstarejšo zgodovino ter so že zaradi tega nadvse privlačna. Vsak narod je namreč zainteresiran na svojem izvoru in na svoji preteklosti, kot je to tudi vsak človek, kajti le če si je narod na čistem o svoji preteklosti, se lahko popolnoma osvesti samega sebe in svojega značaja ter lahko uspešno rešuje tudi naloge svoje sedanjosti in se napoti bolj samozavesten v bodočnost.

(Dalje)

NOVO JEDRO VOJNE NEVARNOSTI

(Nadaljevanje s 1. strani)

želja rdečih gardistov in najbrž tudi kakega starejšega kitajskega voditelja, verjetno tudi samega Mao Tse Tunga, ki se ima za novega Džingis kana — za poklicanega, da si osvoji Azijo in jo združi proti »belemu svetu«.

KOMUNISTIČNA GESLA — SAMO PRIPOMOČKI

Komunistična gesla pri tem niso drugega kakor goli pripomočki: težko si je misliti, da bi bili Kitajci tako slepo zaverovani v ideje »belih« začetnikov komunizma. Zanje je Mao Tse Tung že davno prerastel vse idejne začetnike komunizma in čim bolj se bo kitajski »komunizem« oddaljeval od svojih evropskih virov, tem ljubše jim bo in tem bolj fanatično si ga bodo prisvajali. Seveda pa pri tem ne bo ostalo dosti od »komunizma«, kot dejansko tudi ni ostalo, celo mnogo manj, kot so pripravljeni priznati sami evropski komunisti s Sovjeti vred. Kajti če bi bili iskreni, bi si morali priznati, da je »rdeča« Kitajska že davno zdrsnila iz komunističnega tabora na svet in da se giblje zdaj po lastnih zakonih, katerih svetovni komunizem ne more več nadzirati in zavirati, in morda jih tudi ne razume. Toda tako priznanje bi pomenilo priznanje nekega poraza, priznanje velikanskega razočaranja, zato ga nihče ne upa izreči. To pa ne spremeni dejstva, da je danes Mao Tse Tungova Kitajska ne le zunaj svetovnega komunističnega tabora, ampak da vidi v sovjetskem taboru celo svojega prvega nasprotnika, s katerim se je pripravljena meriti tudi v orožju, ko se ji bo zdelo, da je prišel čas za to.

KITAJCI MISLIJO NA VOJNO S SOVJETI

Upoštevajoč tako miselnost in tako razpoloženje »rdečih straž« in Mao Tse Tungove skupine, ki je premišljeno sprožila ta val, da bi zavrla razvoj kitajske politike v bolj racionalne in odprte strani, se ni čuditi, če misli kitajsko vodstvo danes na vojno s Sovjetsko zvezo. Američani res predstavljajo za Kitajce zasovražene zahodnjake, »bele vraga«, toda ti vrage so zanje kot vsi vrage nekoliko abstraktni, medtem ko čutijo pezo Sovjetske zveze takorekoč na vsakem koraku. Sovjetska zveza je tista, ki ima zasedene skoro pol Azije, medtem ko Američani nimajo kolonij v Aziji. Sovjetska zveza ima vključene teritorije, ki jih je že carska Rusija zasedla v srednji in vzhodni Aziji in jih je v veliki meri iztrgala sferi kitajskega imperija. In logično je, da bo novi kitajski imperializem zahteval predvsem teritorialno revizijo v Aziji: zahteval bo od Sovjetske zveze vrnitev ali »osvoboditev« ozemelj, ki so bila nekdanj pod kitajsko oblastjo, tudi če niso etnično kitajska, in takih, v katerih prebivajo ljudstva mongolske rase.

Do vojne med Kitajsko in Sovjetsko zvezo zaradi tega morda še ne bo prišlo tolikrat in morda tudi ne v bližnji prihodnosti. Toda da bo nekoč prišlo do nje, je več kot verjetno, razen če se Sovjetska zveza odloči, da se odreče tistim ozemljem brez vojne. Kitajska ima v tem sporu na svoji strani skoro vse prednosti: štirikrat večjo človeško maso, pravico, da se sklicuje na geslo »Azijo Azijcem«, stare pravice do ti-

stih ozemelj in verjetnost, da Sovjetska zveza ne bo upala uporabiti v vojni proti njej atomskega orožja, s čimer je ne le v glavnem uravnovesena oborožitev obeh držav, ampak pridejo Kitajci celo v prednost zaradi svojega mnogo večjega števila in večje bližine spornim ozemljem. Vojna med Kitajsko in Sovjetsko zvezo bi trajala morda zelo dolgo in Sovjetska zveza bi imela v njej zelo malo možnosti, da zmaga.

VZROK KITAJSKJE PASIVNOSTI NASPROTI AMERIČANOM

Ravno iz teh razlogov se drži Kitajska tako pasivno nasproti Američanom v Vietnamu. V vojni z Američani bi lahko po tegnili kratko zaradi tega, ker še ni pripravljena na atomsko vojskovanje z njimi, po drugi strani pa bi se s tem odločilno oslabil nasproti Sovjetski zvezi. V vojni z Američani bi tudi v najboljšem primeru ne mogla dokončno zmagati ali izkoristiti svoje zmage, ker ni gospodarica morij in

zraka; zmaga nasproti Sovjetski zvezi pa bi jo napravila za gospodarico Azije in jo napravila za voditeljico svetovnega komunizma, ki bi postal kitajski fevd, ne glede na izkrivljenost kitajske »komunistične linije«. In kot taka bi se znašla nasproti Združenim državam v vse drugačni, mnogo močnejši vlogi. Postala bi tudi manj ranljiva za atomsko vojskovanje, tako zaradi večje razsežnosti svojih ozemelj kot tudi zaradi ogromne mase svojega prebivalstva, ki bo presegalo eno milijardo. Nobena sila bi ne mogla preprečiti, da se te mase, oborožene tudi samo s konvencionalnim orožjem, razležejo kot mravlje po vsej Aziji in morda tudi Afriki. V odprti vojni z Združenimi državami bi bil ves ta razvoj ogrožen in kitajsko vodstvo se je bo zato izogibalo.

Glede na vse to lahko pričakujemo, da bo nasprotstvo med Kitajsko in Sovjetsko zvezo še nadalje naraščalo in da se bo težišče glavne vojne nevarnosti na svetu počasi preneslo na kitajsko-sovjetske meje, medtem ko bodo stopili vsi drugi oboroženi spori na svet in ozadje.

Astrološko-politični pregled za leto 1967

(Nadaljevanje s 3. strani)

ZDRUŽENE DRŽAVE

Iz horoskopa razberemo vojno, ki bo posebno v letih 1967/68 za ZDA pomembna. V letu 1967 se bo vojna nevarnost za Ameriko povečala; vojna se zna razširiti in ogroziti tudi Bližnji vzhod. Velika možnost je, da pride do zelo napetega stanja med ZDA in Kitajsko, kar bi prav lahko privedlo do tretje svetovne vojne.

Tudi v ZDA samih zna priti v poletju do nemirov, ker se bo vojna v Vietnamu še nadaljevala, in tudi vprašanje črnece se ne bo rešeno. Zaradi bolezni bo moral zelo verjetno preds. Johnson odstopiti in prepustiti državne posle podpreds. Humphreyu. V jeseni je pričakovati smrt neke ugledne osebnosti.

SOVJETSKA ZVEZA

Za polovico leta predvideva horoskop dokaj mirno obdobje. V avgustu pa se začnejo pojavljati prvi kritični aspekti. V jeseni bo državno vodstvo doživelo velike napade, ki znajo privedi do vladne krize. Vlada se bo morala boriti proti notranjim sovražnikom, pa tudi nesreče in elementarne katastrofe bodo nemalo prizadele vlado. Vendar pa se bo položaj od konca septembra dalje (razen novembra, ko nastopi zopet kritično razdobje) na splošno izboljšal in uravnovesil.

Iz osnovnega horoskopa SZ pa vendar razberemo kritične aspekte že v drugi polovici aprila, ki zadevajo odnose z inozemstvom. Za ministrskega predsednika Kosigina je zelo ugoden februar, kar se tiče zunanje-političnih vprašanj. Jesenski meseci pa mu bodo prinesli marsikatero težkočo, poleg tega mu preti še nesreča.

Vodja stranke Brežnev bo maja, junija in oktobra imel zelo kritične momente. Sploh je leto 1967 zanj dokaj neugodno. Tudi zunanji minister Gromiko ne bo imel prijetne spomladi; tendence k boleznim in nesrečam. Od septembra naprej pa bo zopet na konju in rešil bo marsikatero kočljivo vprašanje.

VELIKA BRITANIJA

Konec januarja in v začetku februarja je pričakovati notranje-politično napetost in napade na vlado. Motnje v gospodarstvu zaradi dogodkov v svetu; kritično tudi za industrijo v marcu ter škoda zaradi elementarnih nesreč. V drugi polovici aprila kritični dogodki, škandali, politična nasprotovanja v zvezi s kolonijami in zavezniki.

Poletni meseci bodo bolj umirjeni, vendar bodo konec avgusta in v začetku septembra pretresli Anglijo zopet neljubi dogodki na političnem in gospodarskem področju. Po kratkem intermezzu pa imamo oktobra in novembra zopet neugodne aspekte: katastrofe, konflikti, stavke, napadi opozicije. Konec novembra in začetek decembra sta ponovno mirna. Za kraljico bo posebno neugoden september

in sploh jesen, ker bo izpostavljena napadom in ji ne bo ravno lahko najti pravo odločitev.

Kot vidimo, bo leto 1967 za Anglijo dokaj nemirno in neugodno.

FRANCIJA

Januar se predstavlja za Francijo pod ugodnimi aspekti za notranje-politična vprašanja, poljedelstvo in težko industrijo. Februarja nastopijo nekatere motnje v odnosih z inozemstvom, v trgovini; tudi marec bo kritičen za zunanji promet, motnje pri uvozu in izvozu, težave z rudarskimi družbami in delojemalci. April: socialne napetosti, motnje v industriji. Prva polovica maja je še ugodna za trgovino. Junij bo miren.

V začetku julija velika dejavnost vlade; napor za pomirjenje. Konec julija, začetek avgusta elementarne katastrofe, neugodno za industrijo, za tehniške probleme. September bo zelo ugoden, posebno za vlado v vseh ozirih. Oktober bo zopet neugoden; v začetku novembra novi dosežki v znanosti in tehniki, po drugi strani pa zelo napeta vojaška vprašanja, lokalni nemiri in socialna napetost. December bo potekal mirno.

LR KITAJSKA

Spomladanski horoskop kaže, da ima Kitajska ekspanzionistične načrte. Marec lahko povzroči razburjenja in kritične dogodke v deželi, v aprilu, maju in avgustu pa veliko razdraženost med ljudstvom. Konec leta je za Kitajsko zelo kritičen, tako da lahko pričakujemo v začetku leta 1968 v nekaterih pokrajinah upore in motnje v prometu.

Na splošno lahko ugotovimo, da bo Saturn od maja naprej prinesel zelo močno finančno obremenitev vsemu kitajskemu ljudstvu in političnemu vodstvu bo zelo težko preprečiti žarišča krize v lastni deželi.

ITALIJA

Italija je podrejena znamenju Leva in bo zaradi tega v poznem poletju doživljala kritične momente. Januar bo dokaj mirno potekel; javnost se bo ukvarjala z znanstvenimi in socialnimi vprašanji. Nekako v sredini februarja je pričakovati gospodarske zapletitve pa tudi politične goljufije. Neugodno vreme bo povzročilo marsikatero škodo. Marca bo položaj dokaj ugoden, toda maja bodo nastopile motnje v gospodarstvu, bančništvu in v konjunkturi. V avgustu bomo imeli ugodne učinke na politiko, notranjo ureditev, na šolstvo, lepe dosežke na kulturnem in športnem področju.

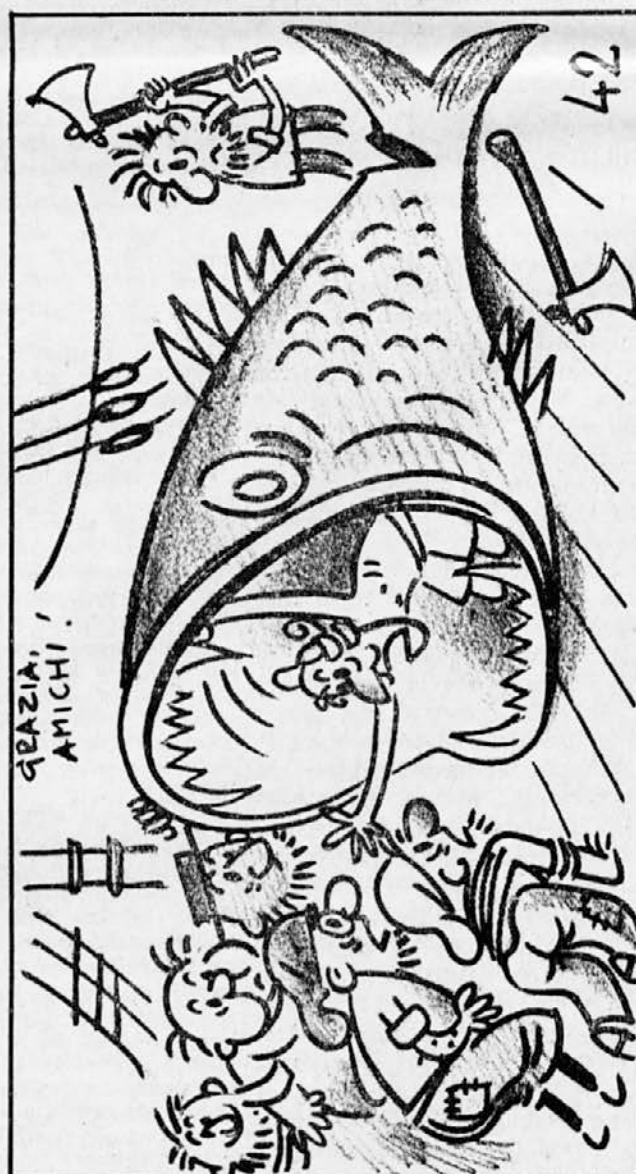
Proti koncu avgusta in v začetku septembra pa se bo nebo nad Italijo stemnilo: pričakovati je nemire, ostre napade opozicije, podtalno rovarjenje, sabotaže proti vladajočim; v drugi polovici meseca bo nekoliko mirneje. Proti koncu novembra pa bo zopet neugodno za gospodarstvo, banke in borze.

PO BURGERJU — RIŠE: BORUT PECAR

41. Ne da bi se obotavljal, sem stisnil roke in noge k sebi in zdrknil ribi skozi žrelo naravnost v želodec. Tu sem prebil, kot si zlahka morete predstavljati, nekaj časa v polni temi in neprijetni vročini. Začel sem suvati v čreva v želodec in ker je bilo dovolj prostora, na vso moč skakati. Riba se je neznansko vznemirila, ko sem zaplesal še škotsko polko, ki je, kot znano, zelo poskočna. Riba je začela stokati in se dvignila na gladino. Tedaj jo je opazila posadka italijanske trgovske ladje, ki je plula v bližini.

Ko so ribo vlekli iz vode, sem slišal mornarje, da jo nameravajo razsekati. Ker sem znal italijansko in razumel, kaj menijo, sem se silno prestrašil, da bodo tudi mene razsekali. Zato sem počenil na sredino želodca, kjer je bilo prostora za dvanajst ljudi. Upal sem, da se bodo želodca nazadnje lotili. In ko sem opazil, da so se mornarji najprej lotili repa, mi je odleglo. Brž ko sem zagledal žarek svetlobe, sem začel na ves glas kričati in bilo mi je neznansko prijetno, ko so me rešili iz temnice, v kateri bi se bil malone zadušil.

42. Ne morem vam popisati začudenja, ki se je zrcalilo na obrazih mornarjev, ko so iz ribe zaslišali človeški glas. Se bolj so se začudili, ko je iz nje stopil človek, kakor je bil dolg in širok. Ob kratkem, dragi prijatelji, povedal sem jim, kaj se mi je bilo pripetilo, kakor se dajle vam pripovedujem, in mornarji so me poslušali z odprtimi usti. Ko sem si na ladiji malce opomogel, sem skočil v morje in plaval k obali. Moja oble-

ka je bila še tam. Računam, da sem bil tri in pol ure v želodcu ogromne morske ribe. Ker pa nas čas ne priganja, bi vam rad povedal še drugo nenavadno zgodbo, ki se mi je pripetila nekaj mesecev pred vrnitvijo v Evropo. Poslušajte: veliki sultan, ki sem mu bil predstavljen s posredovanjem rimskega, ruskega, cesarskega in francoskega poslanika, me je prosil za uslugo. V Kairu naj v njegovem imenu opravi izredno važno nalogo, ki pa mora ostati strogo tajna.

